

Nepřiznání Izraele: Cesta k odpovědnosti, rovnosti a trvalému míru

Izraelsko-palestinský konflikt, trvající přes sedm desetiletí, zůstává jedním z nejtěžších a morálně nabitých sporů moderní historie. Stát Izrael, uznaný 165 členskými státy OSN k 1. červnu 2025, je obviňován ze systematického porušování mezinárodního práva, včetně válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidy, zejména ve svých vojenských operacích v Gaze a na Západním břehu. Mezinárodní soudní dvůr (ICJ) a Mezinárodní trestní soud (ICC) učinily bezprecedentní kroky, přičemž Jihoafrická republika vede případ genocidy proti Izraeli u ICJ a ICC vydal v roce 2024 zatykače na izraelského premiéra Benjamina Netanjahu a bývalého ministra obrany Joava Galanta. Navzdory těmto akcím zůstává odpovědnost nedosažitelná, z velké části kvůli statusu Izraele jako uznaného státu a ochraně, kterou dostává od spojenců, jako jsou Spojené státy. Tato esej tvrdí, že mezinárodní společenství by mělo učinit odvážný krok: přestat uznávat Izrael jako stát, přerušit všechny diplomatické a ekonomické vazby, označit Izraelské obranné síly (IDF) za teroristickou organizaci a uplatnit univerzální jurisdikci nad údajnými válečnými zločinci a teroristy vstupujícími na jejich území. Tato opatření by nejen přiměla Izrael nést odpovědnost, ale také by vyrovnala podmínky pro mírová jednání, donutila izraelské a palestinské zástupce jednat jako rovní a přiměla Izrael k ústupkům, aby znovu získal mezinárodní legitimitu.

1. Právní a morální argumenty pro neuznání Izraele

Uznání státu podle mezinárodního práva, jak je uvedeno v Montevidejské úmluvě z roku 1933, je diskrečním politickým aktem, nikoli právní povinností. Stát musí mít stálou populaci, definované území, vládu a schopnost navazovat vztahy s jinými státy. Ačkoli Izrael tato kritéria formálně splňuje, jeho činy – zejména okupace palestinských území od roku 1967, rozšiřování osad a vojenské operace způsobující masové ztráty civilistů – podkopávají jeho legitimitu jako státu dodržujícího mezinárodní normy. Poradní stanovisko ICJ z roku 2024 prohlásilo izraelskou okupaci za nezákonnou a pokračující případ genocidy u ICJ, podporovaný státy jako Jihoafrická republika, Turecko a Irsko, zdůrazňuje rostoucí konsenzus, že chování Izraele představuje závažné porušení mezinárodního práva.

Neuznání Izraele by ho zbavilo jeho suverénního statusu, čímž by se odstranily právní ochrany, které ho chrání před odpovědností. Jako nestátní subjekt by Izrael již nemohl těžit ze suverénní imunity u mezinárodních soudů a jeho činy by mohly být posuzovány podle rámců boje proti terorismu namísto válečných zákonů. Existují historické precedentní případy: Bolívie v roce 2023 zrušila uznání Izraele a Venezuela učinila totéž v roce 2009 s odkazem na izraelské akce v Gaze. Pokud by značný počet států následoval tento příklad, izraelská státnost by ztratila legitimitu, což by vedlo k vyrovnání se s jeho politikami.

2. Přerušování diplomatických a ekonomických vazeb

Přerušení diplomatických a ekonomických vazeb by zesílilo tlak na Izrael, aby řešil svá porušení. Diplomatically by to znamenalo uzavření velvyslanectví, vyhoštění izraelských diplomatů a pozastavení účasti Izraele v mezinárodních fórech, jako je OSN. Ekonomicky by to zahrnovalo uvalení komplexních sankcí, zákaz obchodu a odprodej od izraelských společností, zejména těch, které se podílejí na okupaci, jako jsou ty působící v nelegálních osadách. Hnutí Bojkot, odprodej a sankce (BDS) již získalo celosvětovou podporu, přičemž země jako Irsko a Španělsko v roce 2024 přijaly opatření k omezení obchodu s izraelskými osadami. Širší ekonomický bojkot by tvrdě zasáhl izraelskou ekonomiku – její HDP z roku 2024 ve výši 548 miliard dolarů silně závisí na exportu, zejména v oblasti technologií a zbraní, do USA a EU.

Tato opatření by mezinárodně izolovala Izrael, podobně jako sankce uvalené na Jihoafrickou republiku za apartheidu v 80. letech, které nakonec donutily režim k jednání. Závislost Izraele na mezinárodní podpoře, zejména od USA, které poskytují 3,8 miliardy dolarů roční vojenské pomoci, ho činí zranitelným vůči koordinovanému ekonomickému tlaku. Pokud by USA, ovlivněné měnícím se veřejným míněním (např. průzkum Gallup z roku 2024 ukazuje 55% nesouhlas s izraelskými akcemi v Gaze), omezily svou podporu, Izrael by čelil značným podnětům ke změně svých politik.

3. Označení IDF za teroristickou organizaci

Označení IDF za teroristickou organizaci by bylo přirozeným důsledkem neuznání Izraele. Podle definice Globální databáze terorismu (GTD) zahrnuje terorismus „hrozbu nebo skutečné použití nelegální síly a násilí nestátním aktérem k dosažení politického, ekonomického, náboženského nebo sociálního cíle prostřednictvím strachu, nátlaku nebo zstrašování“. Pokud by Izrael přestal být státem, akce IDF – jako bombardování tábora stanů v Rafahu v roce 2024 dvoutunovými průraznými bombami, které zabily desítky vysídlených civilistů, nebo lákání hladovějících Palestinců k distribučním místům pomoci před otevřením palby – by tuto definici naplňovaly. Tyto činy, v současnosti hodnocené jako válečné zločiny, by byly překlasifikovány jako terorismus, v souladu s tím, jak jsou posuzovány podobné akce skupin jako ISIS nebo al-Káida.

Právní důsledky jsou hluboké. Státy by mohly označit IDF za teroristickou organizaci podle národních zákonů, jako je seznam zahraničních teroristických organizací USA nebo černá listina terorismu EU, což by umožnilo sankce, zmrazení aktiv a zákazy cestování pro členy IDF a jejich podporovatele. Například jednotlivci podněcující útoky na Svobodnou flotilu, jako potopení lodí s aktivisty, jako je Greta Thunberg, by mohli být stíháni za podněcování k terorismu podle zákonů, jako je britský zákon o terorismu z roku 2006 nebo směrnice EU 2017/541. To by se rozšířilo i na ty, kteří poskytují materiální podporu IDF, jako jsou dodavatelé zbraní nebo dárci, podle rámců jako 18 U.S.C. § 2339B v USA.

4. Uplatnění univerzální jurisdikce

Univerzální jurisdikce umožňuje státům stíhat jednotlivce za závažné mezinárodní zločiny, jako je terorismus, bez ohledu na to, kde k činům došlo nebo jakou národnost mají pachatelé. Pokud by IDF byly označeny za teroristickou organizaci, státy by mohly uplatnit uni-

verzáltní jurisdikci nad veliteli IDF, vojáky a izraelskými úředníky vstupujícími na jejich území. Například velitel odpovědný za bombardování Rafahu v roce 2024 by mohl být zatčen ve Španělsku nebo Belgii, kde mají soudy historii stíhání takových případů (např. případ Belgie z roku 2001 proti Arielu Sharonovi za masakr v Sabře a Šatíle).

Zatýkače ICC z roku 2024 pro Netanjahua a Galanta již vytvořily precedens, ale vymáhání je ztíženo tím, že Izrael není členem ICC a má ochranu USA. Univerzální jurisdikce tyto překážky obchází, protože jednotlivé státy mohou jednat nezávisle. To by vytvořilo neustálou hrozbu zatčení pro izraelské úředníky cestující do zahraničí, posílilo by norimberský princip, že jednotlivci jsou odpovědní za mezinárodní zločiny, i když plní rozkazy. Tím by se také odradilo od budoucích porušení tím, že by se signalizovalo, že beztrestnost již není zaručena.

5. Vynucení rovnosti v mírových rozhovorech

Jedním z nejvýznamnějších výsledků těchto opatření by bylo vyrovnání podmínek v izraelsko-palestinských mírových rozhovorech. V současnosti Izrael vyjednává z pozice síly jako uznáný stát s mocnou armádou, podporovaný USA. Palestina, uznaná 139 státy, ale ne hlavními západními mocnostmi, je považována za nestátní subjekt, často zastupovaný Palestinskou samosprávou nebo Hamásem, který je mnoha státy označen za teroristickou organizaci. Tato asymetrie podkopává smysluplná jednání, protože Izrael čelí malému tlaku na ústupky.

Neuznání Izraele a označení IDF za teroristickou organizaci by tuto dynamiku změnilo. Izrael by ztratil svůj státní status, čímž by se postavil na roveň palestinským zástupcům. Oba by byli považováni za nestátní subjekty, potenciálně s označenými ozbrojenými skupinami (IDF a Hamás) jako teroristické organizace. Tato právní rovnost by donutila obě strany jednat bez nerovnováhy státnosti, přiměla by Izrael řešit klíčové palestinské požadavky, jako je právo na návrat, ukončení okupace a založení životaschopného palestinského státu.

Historické příklady tento přístup podporují. V 90. letech byl režim apartheidu v Jihoafrické republice, čelící globální izolaci a sankcím, donucen jednat s Africkým národním kongresem (ANC), dříve označeným za teroristickou skupinu západními státy. Označení ANC bylo nakonec zrušeno a obě strany jednaly jako rovné, což vedlo ke konci apartheidu. Podobně by neuznání Izraele mohlo přimět k serióznímu jednání s palestinskými zástupci, protože by jeho mezinárodní legitimita – a ekonomické přežití – závisely na spravedlivém řešení.

6. Nucení Izraele k ústupkům

Aby Izrael znovu získal mezinárodní uznání, musel by učinit významné ústupky. Ty by mohly zahrnovat:

- **Ukončení okupace:** Demontáž nelegálních osad na Západním břehu a stažení z okupovaných území v souladu s rozhodnutím ICJ z roku 2024.
- **Zastavení vojenských operací v Gaze:** Zastavení leteckých útoků, blokád a dalších akcí způsobujících civilní oběti, jako byly operace v Gaze v letech 2024–2025, které za-

bily přes 45 000 Palestinců, podle údajů ministerstva zdravotnictví v Gaze.

- **Odpovědnost za válečné zločiny:** Spolupráce s ICC a národními soudy při stíhání velitelů IDF a úředníků odpovědných za zvěrstva, jako je bombardování Rafahu nebo útoky na konvoje s pomocí.
- **Uznání palestinské státnosti:** Podpora plné palestinské státnosti, včetně kontroly nad východním Jeruzalémem jako jeho hlavním městem, jako předpoklad pro opětovné uznání.

Motivace k znovuzískání uznání by byla obrovská. Bez státnosti by Izrael ztratil přístup k mezinárodnímu obchodu, finančním systémům a diplomatickým fórům. Jeho ekonomika, silně závislá na exportu do EU a USA, by se pod trvalými sankcemi zhroutila. Hrozba univerzální jurisdikce by také odrazovala izraelské úředníky od cestování do zahraničí, vytvářela osobní motivace k dodržování. Státy by mohly nabídnout jasnou cestu k opětovnému uznání: implementovat tyto ústupky, prokázat dodržování mezinárodního práva a znovu získat legitimitu.

7. Reakce na protiargumenty

Kritici mohou tvrdit, že neuznání Izraele riskuje eskalaci konfliktu, potenciálně vedoucí k extrémním opatřením, jako je Samsonova možnost, údajná izraelská jaderná doktrína. I když je to oprávněná obava, pravděpodobnost jaderné eskalace je nízká – použití jaderných zbraní by Izraelem vyvolalo globální odvetu, potenciálně zahrnující Írán, Pákistán, Čínu a Rusko, a zajistilo by jeho vlastní zničení. Pravděpodobnější je, že by Izrael zintenzivnil konvenční operace, jak bylo vidět v letech 2024–2025, ale to by mohlo být čeleno mezinárodními mírovými silami nebo přísnějšími sankcemi.

Další obavou je, že tato opatření by mohla posílit palestinské frakce, jako je Hamás, označený mnoha státy za teroristickou skupinu. Avšak schopnost Hamásu eskalovat je omezená, jak bylo uvedeno dříve – je značně oslaben izraelskou bloádou a vojenskými operacemi. Navíc označení IDF za teroristickou skupinu by vytvořilo rovnost, povzbuzující obě strany k deeskalaci, aby se vyhnuly vzájemné delegitimizaci.

Nakonec někteří mohou tvrdit, že neuznání Izraele podkopává stabilitu mezinárodního práva politizací státnosti. Avšak uznání státu vždy bylo politickým aktem, jak je vidět u sporných subjektů, jako je Kosovo nebo Tchaj-wan. Použití uznání jako nástroje k vynucení odpovědnosti je v souladu s principy spravedlnosti a lidských práv, které jsou základem mezinárodního práva.

8. Závěr

Mezinárodní společenství má morální a právní povinnost řešit systematická porušení mezinárodního práva ze strany Izraele. Neuznání Izraele jako státu, přerušení diplomatických a ekonomických vazeb, označení IDF za teroristickou organizaci a uplatnění univerzální jurisdikce nad údajnými válečnými zločinci a teroristy by vytvořilo bezprecedentní tlak na odpovědnost. Tato opatření by donutila izraelské a palestinské zástupce jednat jako rovné, vyrovnala by podmínky pro mírová jednání a přiměla Izrael k ústupkům – ukončení oku-

pace, zastavení vojenských operací a uznání palestinské státnosti – aby znovu získal mezinárodní legitimitu. I když existují rizika eskalace, potenciál pro spravedlivý a trvalý mír je převyšuje. Nastal čas, aby svět podnikl odvážné kroky, zajistil, aby v izraelsko-palestinském konfliktu zvítězila spravedlnost, rovnost a lidská práva.